

Saimaan Kanavan Rakennustyöt Ennen Ja Nyt

SUOMESSA ilmestyvä Palkkatyöläinen kertoi hiljattain nykyjään käynnissä olevista Saimaan kanavan korjaus- ja sen alkuperäisistä rakennustöistä seuraavaa:

Suomen valtio on kautta aikojen ollut huomattava työnantaja, ja varsinkin näinä viimeisinä pulavuosina on sen osuus työnantajana ollut suorastaan ratkaisevaa laatua, mikä on johtunut siitä, että valtion on ollut pakko ryhtyä järjestämään työtä suurille työttömien joukoille, kun yksityiset työmarkkinat olivat ehtyneet jotenkin olemattomiin.

On kiintoltsaa tarkastella minkälaista tämä valtiovallan harjoittama työpolttiikka on ja vertailla tällä hetkellä noudatettavia menettelytapoja esim. 80—90 vuotta takaperin vallinneisiin työläisten oloihin valtion töissä. Tällöin huomaa ihmeellisen yhtäläisyyden ja joutuu toteamaan, että työoloissa työläisen kannalta katsoen ei ole tapahtunut niinkään suurta kehitystä, kuin mitä yleensä oletetaan. Nykyinen varatyöjärjestelmä, joka monessa suhteessa muistuttaa pakkotyötä työhön käytettävine kuritushuonevanheineen, tuo elävästi mieleen ajat, jolloin esim. Saimaan kanavaa rakennettiin vankien ja työhön komennettujen "vapaiden" työläisten avulla.

Edelläolevan pitkän johtolauseen jälkeen voinkin ryhtyä kertomaan työoloista Saimaan kanavan laajennustyömaille, jotka näinä pulavuosina ovat olleet ja yhä vieläkin ovat suurimpia valtion työmailta. Saimaan kanavan laajennussuunnitelmat eivät ole pulavuosien keksintöä, vaan on ne laadittu jo aikaisemmin, vaikkakin pulavuosina niiden toteuttamiseen ryhdyttiin todenteolla. Niinpä heti pulavuosien alettua alkoivat laajennustyöt ja ovat ne jatkuneet keskeytymättä aina näihin saakka ja tulevat jatkumaan vielä muutamia vuosia. Kun työnsaannin edellytyksenä kanavalla otettiin heti pulan alussa käytäntöön työnvälitystoimistojen kortit, tai toisin sanoen, työhön otettiin aloastaan työnvälitystoimistojen kautta, muodostuivat työolot heti alusta alkaen pakkotyöluontoisiksi ja työmaasta muodostui lievemmin sanoen eräänlainen karkoitussilto, jonne työnvälitystoimistot ovat saaneet lähettää —

tosin verraten rajoitetusti — kortistossaan olevia työläisiä. Kun myöskään työpalkkojen suhteen työläisillä itsellään ei ole ollut minkäänlaista sananvaltaa, ne on valtiovalta määrännyt, ovat ansiotkin pysyneet kohtuuttoman alhaisina. Tämän seikan on valtiovalta itsekin tajunnut, koskapa se on velvoittanut kunnat lähettämänsä työläiset varustamaan jalkineilla ja vaatteilla sekä turvaamaan rahallisesti ensimmäisen tilivälin toimeentulon, mitkä kustannukset kunnat ovat olleet oikeutetut perimään työläisiltä takaisin.

Ensimmäinen pula-ajan suurtyö kanavalla oli Mälkiän sulkuryhmän uusiminen. Työ kesti parisen vuotta ja sai siinä niukan toimeentulon noin 1,000 työläistä. Edellisen valmistuttua jatkettiin töitä Mustolassa, johon rakennettiin samoin suursulku, ja sai täälläkin työtä huomattava työläisjoukko, joskin lyhyemmän ajan. Näiden sulkujen valmistuttua muuttuivat työt kanavan keskipaikkeille Pällille, jossa parhailaan rakennetaan suursulkua. — Jotta lukijalle kävisi selville minkälaisista laajennustöistä näissä on kysymys, on mainittava, että jokainen suursulku käsittää 4—5 entistä sulkua ja tulevat sulkukammiot niin suuriksi, että niihin mahtuu 75 m. pituiset ja 14 jalan syvyydessä kulkevat alukset, joten kanavan täysin valmistuttua pääsevät "Itämeren seilurit" purjehtimaan kanavan läpi Salmaalle. Rakennettavat sulut varustetaan sähkökoneistoilla, joten tähänastiset "kanavarengit" joutavat kanavan valmistuttua vaikkapa museoon, muistuttamaan aikaa, jolloin ihmistyötä vielä tarvittiin. Suoritettavan työn laajuus käy selville siitäkin, että sen kokonaisuuskustannusarvio lienee noin 300 miljoonan markan palkkeilla. Työt ovat nykyisin käynnissä muutamissa muissakin paikoissa, m. m. Pällin sulkuryhmään kuuluvassa Torpankapeassa, Lietjärven ja Särkijärven sulkuryhmissä y. m., ollen Särkijärvellä työvoimana kuritushuonevangit, joita siellä on noin 250 miestä.

Työpalkat näissä töissä ovat olleet kehnot, kuten jo edellä on mainittu. Aikaisemmin olivat varatyöpalkat siinä 3.20 palkkeilla tunnilta ja nykyisin 3.60, jota palkkaa kylläkin ylitetään,

joten työläiset nykyisin ansainnevat siinä 3.70—3.80 tunnilta, ja vain muutamien erikoisammattimiesten ansaitessa enemmän. Työläiset lähetetään vieläkin työmaalle työnvälitystoimistojen kautta ja ovat he täydellisesti voimassaolevien määräysten alaisia. He eivät saa erota työstä uhalla, että erotessaan menettävät oikeuden työnvälityskortistoon. Sensijaan heidät voidaan työnjohdon puolesta kyllä erottaa, useimmin hyvinkin vähäisistä syistä, ja menettävät he tässäkin tapauksessa oikeuden uuden työmaan saantiin työnvälitystoimiston kautta. Kunnat on veloitettu työhön lähettämilleen työläisille antamaan kengät, vaatteita sekä rahaa ensimmäistä tilinvaliä varten takaisin maksua vastaan tietenkin. Kun työolot ovat perin surkeat, johtuu siitä, että työläisiä eroaa töistä joka päivä. Tapahtuupa joskus joukkoeroamisiakin. Selitykseksi vallitsevista työoloista riittänee, kun mainitsen, että m. m. Pällillä kutsutaan työläisten keskuudessa erään työnjotajan työkuntaa "kurikomppaniaksi". Jo tämä nimitys puhuu puolestaan, tarvitsematta siihen mitään lisätä.

Valtio pitää kyllä työläisistään "hyvää" huolta. Työmaalle on rakennettu kämpät, joissa työläiset saavat viettää yönsä 1 markan vuorokausimaksua vastaan. Niinkään on rakennettu sauna ja kannetaan siitä kylpymaksuna tilissä 1 mk. hengeltä. Ruokailuolot on myös "järjestetty". Aikaisemmin yritti näet ruokalan pitäjänä Nuijamaan lotat, mutta kun se ei lähtenyt "lutiutumaan", annettiin ruokalanpitomonopoli työmaan mestareiden rouville, ja he nyt koettavat huolehtia työläisten tarpeista kylläkin vaihtelevalla menestyksellä.

Kaikesta huolenpidosta huolimatta eivät työläiset tunne olojaan tyydyttäväksi ja poistuukin heiltä jatkuvasti työmaalta antaen siten lisätyötä työnvälitystoimistoille ja valtion työttömyystarkastajalle eronneiden rankaisemisessa poistamalla niitä työnvälitystoimistojen kortistoista. Mutta työnvälitystoimistot lähettävät jatkuvasti uusia työläisiä työmaalle ja työt jatkuvat keskeytymättä kohti lopullista valmistumistaan.

Niin kuin jo alussa mainitsin, voi näitä oloshuhteita verrata lähes sata vuotta sitten vallinneisiin oloihin. Näytteeksi siitä lainaan kapteen T. G. Murron kirjoittamasta Lappeen pitäjän historiasta, jossa kerrotaan työoloista

Saimaan kanavalla Lappeen pitäjän alueella. Kirjoittaja kertoo — kuvattuaan ensin kanavakysymyksen kehitystä virastoissa ja rakennuspäätöksen syntymistä — seuraavaa:

"Kanavatyöt alettiin Saimaan puoleisesta päästä Lauritsalasta. Töiden saannin toivossa oli Lappeelle v. 1845 alussa kerääntynyt suuret määrät irtolaisväkeä. Kun työt eivät heti alkaneet, joutui se suureen puutteeseen ja ryhtyi kerjäämään. Lappeelaiset pelkäsivät kovasti saavansa kanavan työväestä köyhäinholdolleen räsistusta. Sitä estääkseen teki Lappeen pitäjänkokous marraskuussa 1845 päätöksen, ettei kanavan työläisiä saa ottaa kunnan kirjoinin. Tästä päätöksestä ilmoitettiin henkikirjoittajallekin ja siitä pidettiin myöhemminkin tiukasti kiinni.

Edellisten lisäksi käytettiin kanavatoissa myös pakkotyöhön tuomittuja miesvankeja sekä vuosipalkkaa nauttavia kanavarenkejä. Edellisten kurissa pitämistä varten oli kanavalla ankara järjestysvalta. Kasakoitakin oli ainakin Lauritsalassa tässä toimesta. Sittenkin vankien karkeamisia työmaalta sattui varsin usein.

Työmaalla oli valtion toimesta ruokala, josta työmiehet saivat sekä ruokaa että korttelin viinaa päivässä kukin. Samoin kerrotaan työmiesten työssä käydessään olleen valtion saappaissa. Niiden valmistamista ja korjaamista varten oli työmaalle palkattu suutareita sekä ukkoja, jotka kuivasivat ja rasvasivat miesten saappaita.

Pitkin kanavalinjaa oli väliaikaisia asuntoja työväkeä y. m. varten. Samoin oli täällä lääkäri huolehtimassa miesten terveydestä. — — — V. 1856 oli kanava kokonaisuudessaan valmis ja oli se tullut suunnilleen maksamaan kustannusarviossa edellytetyn summan (3,166,584 hopearuplaa eli 12½ miljoonaa markkaa). Kanava vihittiin juhllisuuksilla syyskuussa 1856."

E. K.

• • •

(Saimaan kanavan pituus on vähän yli 59 kilometrin, josta matkasta noin 36 kilometriä on kaivettua, sillä välimatalla on useita pieniä järviä. Kanavassa vv. 1895—96, 1897—1903 suoritettut laajennustyöt maksoivat 1,767,710 markkaa. — Tietosanakirja.)